

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
VH10
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Mariënborg 30
6511 PS Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Leonie Willemsen
l.willemsen@nijmegen.nl

Registratienummer

E22.000078

Datum 1 februari 2022
Betreft Veiligheidsbrief 2022

Geachte leden van de raad,

Jaarlijks leggen wij per brief aan uw raad verantwoording af over ons veiligheidsbeleid, waarbij we ook altijd ingaan op waar we staan en welke ontwikkelingen en uitdagingen op ons afkomen. Nu binnenkort een nieuwe raadsperiode aanbreekt, willen we hier specifiek op inzoomen. Dat biedt de gelegenheid om vóór de raadsverkiezingen met uw raad te evalueren en vooruit te kijken.

Deze brief hebben we opgedeeld in 4 onderdelen:

1. Criminaliteitsbeeld Nijmegen 2021.
2. Ontwikkelingen en uitdagingen in het veiligheidsdomein.
3. Waar we in Nijmegen staan.
4. Conclusies.

Criminaliteitsbeeld Nijmegen 2021

Hieronder geven we de belangrijkste trends weer. Een volledige beschrijving van het Nijmeegse criminaliteitsbeeld treft u aan in de bijlage bij deze brief.

De vermogens- en geweldsdelicten ontwikkelen zich positief. Tussen 2020 en 2021 neemt het aantal geregistreerde vermogens- en geweldsdelicten af met respectievelijk 17% en 11%. Daarentegen neemt het aantal geregistreerde incidenten overlast en vernieling, na een stijging van 33% tussen 2019 en 2020, tussen 2020 en 2021 verder toe met 4%. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van geluidshinder in de openbare ruimte en burengerucht.

Voor het thema cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit geldt dat er tussen 2020 en 2021 weliswaar sprake is geweest van een daling van 6%, maar dat we tussen 2019 en 2020 wel een stijging van 45% zagen. Ten opzichte van eerdere jaren is er dus nog steeds sprake van een forse stijging.

Het is van belang om bij interpretatie van de cijfers in het achterhoofd te houden dat de afgelopen twee jaar uitzonderlijk waren vanwege het coronavirus en de maatregelen die zijn getroffen om dit virus in te dammen. Inwoners hebben veel tijd thuis doorgebracht: veel mensen werkten (deels) vanuit huis, er waren weinig evenementen en de scholen, horeca en niet-essentiële winkels waren een deel van het jaar gesloten.

We zien de effecten terug in de dalende cijfers van jeugdoverlast, met name vanaf mei 2021, maar ook in de stijgende cijfers van geluidshinder in de openbare ruimte, van overlast door verwarde personen en van digitale criminaliteit. Vanwege corona is juist veel geïnvesteerd in activiteiten om de jeugd zoveel mogelijk van de straat te houden. Ten aanzien van geluidshinder in de openbare ruimte zagen we in 2021 juist een sterke toename, veroorzaakt door het feit dat mensen meer thuis doorbrachten en daardoor meer overlast vanuit hun omgeving ervoeren. Door corona waren er gemiddeld genomen door het jaar heen minder mensen op straat, waardoor verwarde personen en hun gedrag meer opvallen. Tot slot brachten mensen door corona meer tijd online door, wat mede de stijging in digitale criminaliteit verklaart.

Ontwikkelingen en uitdagingen in het veiligheidsdomein

De kennis- en netwerkorganisatie Platform 31 heeft afgelopen jaar zowel voor de G40- en M50-gemeenten alsook specifiek voor Nijmegen studies uitgevoerd naar trends en opgaven voor de komende jaren. Hieronder zullen we samenvatten welke inzichten die opleveren voor onze uitdagingen op het veiligheidsdomein.

▪ Traditionele vormen van criminaliteit

De reeds in de beginjaren van deze eeuw ingezette daling van criminaliteit in Nederland duurt voort. Er zijn echter ook een aantal zorgelijke signalen: een toename van de gewapende winkelovertredingen, een toename van het aantal ram- en plofkraken waarbij gebruik gemaakt wordt van explosieven (nu vooral op juweliërs en opticiens). Ondanks een algehele afname van de jeugdcriminaliteit is er een toename van het aantal minderjarigen en jongvolwassenen die verdacht worden van een ernstig geweldsdelict. Deze signalen passen in de door het ministerie van Justitie en Veiligheid geconstateerde trend van een mogelijke verharding van de criminaliteit.

▪ Digitale criminaliteit

Er is een toename te zien van een aantal vormen van criminaliteit die voorheen minder zichtbaar waren en/of minder goed geregistreerd werden. Dit is vooral het geval bij digitale criminaliteit. Cyberaanvallen kunnen grote maatschappelijke en financiële gevolgen hebben. Hier is een inhaalslag nodig.

Om de digitale risico's te beheersen, blijft het vergroten van digitale weerbaarheid het belangrijkste instrument. Met name ook door voorlichting- en bewustwordingscampagnes voor burgers en ondernemers.

- Ondermijning

Ondermijning kan zich diep wortelen in de samenleving en uit zich in allerlei verschillende vormen. Landelijk wordt het beeld gedomineerd door gevaarlijke drugslabs in woonwijken, exorbitante criminele winsten die worden witgewassen, excessief geweld, intimidatie en corruptie. De sociale verankering van criminele netwerken door het hele land en de aantrekkingskracht van de criminele drugswereld op jongeren in een achterstandspositie zijn belangrijk zorgpunten.

Een effectieve, preventieve aanpak van ondermijning richt zich op het wegnemen van voedingsbodems, door het versterken van de samenhang tussen dadergerichte criminaliteitsbestrijding en de aanpak van sociale problemen in steden en buurten door gemeente, politie, justitie, sociale en maatschappelijke partners..

- De verbinding van zorg en veiligheid en de aanpak van kwetsbare wijken

In kwetsbare wijken maakt een opeenstapeling van problemen als armoede, achterstand, achterstelling, het ontbreken van perspectief en een concentratie van kwetsbare personen dat bewoners vatbaarder zijn om betrokken te raken bij (ondermijnende drugs-) criminaliteit, als (ongewilde) dader of slachtoffer. Naast sociale problemen kreeg criminaliteit in deze wijken een georganiseerd en structureel karakter, zo is landelijk het beeld.

Op wijkniveau zijn extra sociaal-preventieve inspanningen nodig, deels in combinatie met (justitiële) handhaving. Daarvoor is samenwerking met partners, zoals politie, onderwijsinstellingen, welzijnsinstellingen, maatschappelijk werk en corporaties noodzakelijk. Belangrijk hierbij is dat de gemeente een verbindende en/of regierol heeft en dat de verschillende instanties verantwoordelijk zijn en blijven voor hun eigen taken en bevoegdheden.

- Informatie- en datagestuurd werken

Het gaat hier om het verzamelen en analyseren van informatie en kennis om op basis van overzicht, inzicht en vooruitzicht beslissingen te nemen over de aanpak van veiligheidsproblemen. Met als doel om beter te kunnen focussen en prioriteren. Nieuwe technologieën zijn er volop en bieden kansen. Maar er zijn ook risico's ten aanzien van privacy van burgers. Daarom is het belangrijk om aandacht te hebben voor de ethische kant, naast waarborgen voor kwaliteit van data, voor de analyses en interpretatie daarvan en voor het beheer van gegevensbestanden.

Waar we in Nijmegen staan

De trendstudie van Platform 31 richt zich op vraagstukken op het terrein van sociale veiligheid. In Nijmegen besteden we in het kader van de lokale veiligheidsagenda ook veel aandacht aan thema's in relatie tot de veiligheid van de fysieke leefomgeving, zoals: de brand- en constructieve veiligheid van gebouwen, de evenementenveiligheid en de veiligheid in uitgaansgelegenheden (horeca). Daar zullen we hieronder dan ook eveneens op ingaan.

- Zorg & Veiligheid

De verbinding van het veiligheids-, zorg- en sociaal domein is een langlopende ontwikkelopgave, waarbij het vooral gaat om financiering, inzet van partners, de gemeentelijke regie en het verhogen van de effectiviteit. Dit vraagstuk is voor een groot deel een zaak van regionale samenwerking en de daarmee verband houdende vraagstukken van governance. Dat neemt niet weg dat we wel kritisch moeten kijken in hoeverre lokaal beleid hierop adequaat aansluit.

Inhoudelijke speerpunten voor ons lokaal beleid zijn: huisvesting bijzondere doelgroepen, levensloopzorg en aanpak jeugdproblematiek. Daar zijn we in deze bestuursperiode mee aan de slag gegaan. Daarbij is onze belangrijkste uitdaging om escalatie van complexe problematiek in overlast of erger zoveel als mogelijk te voorkomen. Eén van de instrumenten waar we naar kijken is de zogeheten levensloopzorg voor mensen die verminderd zelfredzaam zijn vanwege een combinatie van structurele problemen op diverse leefgebieden zonder dat er uitzicht is op herstel. Afhankelijk van de ernst van de problematiek vormen ze een gevaar voor zichzelf of zelfs ook voor anderen.

Daar valt lang niet altijd iets aan te doen, maar als die problemen in stand worden gehouden of zelfs escaleren doordat deze mensen niet de zorg krijgen waaraan ze behoefte hebben en waarop ze recht hebben, heeft de overheid een plicht om in te grijpen. Dat ingrijpen heeft twee doelen. In de eerste plaats: het bieden van bescherming voor de persoon zelf, maar ook voor zijn omgeving. En in de tweede plaats: voorkomen dat middelen niet, oneigenlijk of niet doelmatig worden ingezet, c.q. ervoor zorgen dat beschikbare middelen effectief maar ook kostengunstig worden gebruikt.

Op dit moment laten we een onderzoek uitvoeren om zicht te krijgen op de vraag hoe omvangrijk de doelgroep is voor wie levensloopzorg een optie zou kunnen zijn, waarbij we naast kwantitatieve gegevens ook kijken naar wat deze doelgroep kenmerkt en waar en hoe levensloopzorg daarbij een nuttige interventie zou kunnen zijn. De resultaten daarvan verwachten we dit voorjaar.

- Aanpak van kwetsbare wijken

Met de inrichting per 1 september 2021 van integrale gebiedstafels waar vraagstukken op het sociaal, ruimtelijk en veiligheidsdomein nu ook beter in samenhang kunnen worden opgepakt. In de gebiedsgerichte aanpak moet er meer oog zijn voor de kruisverbanden vanuit het sociaal en ruimtelijk domein met de thema's zorg & veiligheid en ondermijning. Daarmee kunnen we criminaliteitspreventie kleinschalig en dicht bij de burger aanpakken.

Hier is sprake van een duidelijke samenhang met de vraagstukken rondom multiprobleemgezinnen, zoals: levensloopzorg voor verminderd zelfredzamen en de aanpak van duurzame problemen op meerdere leefgebieden, van huisvesting van bijzondere doelgroepen en van de kwetsbaarheid in sociaal zwakkere wijken voor ondermijning.

Meer specifiek ten aanzien van de aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit spelen de Veiliger Wijkteams en het team jeugdcoaches een belangrijke rol. De Veiliger Wijkteams voor de monitoring, duiding en aanpak van problematiek; de jeugdcoaches zijn inzetbaar op overlastgevendende jongeren met sterke wortels in de straatcultuur, ex-gedetineerde jeugd en jongeren die zijn vastgelopen bij reguliere zorg- en welzijnsinstellingen en mede daardoor geen zinvolle dagbesteding meer hebben. Jeugdcoaches werken nu ook een aantal dagen op scholen waar veel kwetsbare jongeren scholing volgen. Hiermee zorgen we voor een sterke verbinding tussen school, thuis en de straat.

Met onze aanpak van de zogeheten *rising stars* willen we beter kunnen inspelen op de verharding van de jeugdcriminaliteit. Hiertoe is een groep jongeren in beeld gebracht van wie een aantal reeds in de criminaliteit is beland, een aantal tegen de criminaliteit aanleunt en een aantal over wie zorgen bestaan. Er is een analyse van deze groep gemaakt en op individueel niveau vindt er maatwerk plaats.

De Veiliger Wijkteams zijn inmiddels bijna 5 jaar actief en blijken een goed platform voor de gebiedsgerichte samenwerking tussen gemeente en politie. Vooral in relatie tot de aanpak van *High Impact Crimes* en ernstige vormen van overlast.

- Ondermijning

In onze aanpak van ondermijning hebben we in deze bestuursperiode belangrijke stappen gezet ten aanzien van interne bewustwording en weerbaarheid, de inzet van bestuursrechtelijke instrumenten (Wet Damocles) en de inzet van de Wet Bibob op het zorgdomein en bij Vastgoed. Daarnaast maken we volop gebruik van alle vormen van toezichthoudende bevoegdheid waarover de gemeente beschikt om ondermijning op het spoor te komen en aan te pakken. De focus ligt op een integrale casusgerichte aanpak van ondermijning in samenwerking met interne en externe partners.

Belangrijk is dat iedereen zich realiseert dat die inzet niet alleen een lange adem vergt, maar dat bestuursrechtelijke instrumenten (denk aan de Wet Bibob) zo breed en flexibel mogelijk moeten kunnen worden ingezet. Randvoorwaardelijk zijn verder een optimale informatiepositie, waardoor hier een belangrijk kruisverband ligt met het informatiegestuurd werken. We analyseren overigens al veel meldingen die we zelf binnenkrijgen naast de meldingen van *Meld Misdaad Anoniem* en verrijken die ook om een handelingsperspectief te bieden. Niet onbelangrijk is verder een meer integrale handhaving om effectiever gebruik te kunnen maken van onze toezichthoudende bevoegdheden.

Inmiddels hebben we de afgelopen jaren veel stappen gezet in het weerbaar maken van onze gemeentelijke organisatie. Belangrijk is dat we ons daarnaast nu ook meer gaan richten op allianties met maatschappelijke stakeholders om ook in de samenleving de weerbaarheid verder te versterken. Dat kan alleen als het ook hand in hand gaat met het informatiegestuurd werken, een effectieve handhaving en de samenwerking met de Veiliger Wijkteams.

- Weerbaarheid tegen digitale criminaliteit

In Nijmegen zijn we nog startende met weerbaarheid tegen cybercrime. Uit de trendstudie van Platform 31 blijkt dat het vergroten van de weerbaarheid bij burgers, bedrijven, instellingen en lokale overheden het belangrijkste instrument is bij de bestrijding van deze vorm van criminaliteit. Cijfers rondom digitale criminaliteit laten de noodzaak zien van een aanpak. We verwijzen hiervoor naar het hierboven geschetste criminaliteitsbeeld voor Nijmegen.

De risico's op slachtofferschap van digitale criminaliteit zijn heel divers. Van bedreiging en intimidatie via social media, het risico op radicalisering door verkeerd gebruik van social media tot het wederrechtelijk verwerven van persoonsgegevens ten behoeve van criminele doeleinden. De gevolgen voor de slachtoffers kunnen groot zijn, evenals de maatschappelijk impact. Veel van deze risico's zijn te voorkomen door voorlichting en bewustwording, maar dus ook door goed te letten op de informatieveiligheid bij ons en bij onze partners. De gemeente kan dus vooral een rol spelen rondom preventie.

Inmiddels ontwikkelen we een uitvoeringsprogramma 2022-2026 dat zich richt op het vergroten van digitale weerbaarheid onder specifieke groepen ondernemers, onder jeugd en onder ouderen. Een lopend onderzoek naar de effectiviteit van bestaande interventies moet uitwijzen welke passend zijn voor deze doelgroepen in Nijmegen. Om het uitvoeringsprogramma tot een goede start te brengen, is een stevige samenwerking met andere partners van groot belang. Immers spelen ook politie, het bedrijfsleven en scholen een grote rol.

Tot slot: mensen lopen ook risico in hun digitale contacten met de overheid. Datalekken hebben aangetoond dat de informatieveiligheid lang niet altijd op orde is, terwijl we mensen wel vragen om digitaal gegevens te delen. Dat geldt ook voor maatschappelijke partners die namens ons of in onze opdracht taken uitvoeren en hiervoor gevoelige informatie van de burger nodig hebben. Hier ligt overigens een opgave die het veiligheidsdomein overstijgt, omdat informatieveiligheid een intrinsieke overheidsopgave is.

- Polarisatie en maatschappelijke ontwrichting

Mede door de invloed van en het gebruik van social media is er lang niet altijd meer sprake van één publieke ruimte met een basisset van door de bank genomen algemeen aanvaarde feiten en opvattingen.

Internet met zijn mogelijkheden om boodschappen en berichten snel te verspreiden maakt het mogelijk dat mensen vrij gemakkelijk hun eigen publieke omgeving kunnen scheppen, die niet langer openstaat voor beïnvloeding van buitenaf. We zien onverdraagzaamheid toenemen. Standpunten verhard en leiden tot stellingnames die eerder gericht zijn op profilering dan tot maatschappelijk debat met begrip over en weer.

De laatste jaren zien we dan ook dat de polarisatie toeneemt, met het risico dat die de verhoudingen in de samenleving op scherp kan zetten. Zo zien we in Nijmegen een sterke toename van het aantal demonstraties die het risico in zich dragen dat ze kunnen escaleren. Op het terrein van de openbare orde vraagt dit om meer specifieke aandacht voor de veiligheid rondom publieke manifestaties dan in het verleden.

Daarnaast besteden we al jaren volop aandacht aan het tegengaan van radicalisering en extremisme; niet alleen door bewustwording en preventie, maar ook via een persoonsgerichte aanpak van individuen die een risico vormen. Het is belangrijk om die inspanningen te bestendigen en te verduurzamen.

Informatiegestuurd werken

Bij informatiegestuurd werken gaat het in de kern om het ontsluiten, verzamelen en duiden van informatie ter ondersteuning van werkprocessen. Dat doen we nu vooral door het gebruik van digitale dashboards ten behoeve van de aanpak van zogeheten *High Impact Crimes* en ernstige vormen van overlast, waarin wekelijks de beschikbare informatie wordt geüpdate. Deze dashboards zijn belangrijk bij onze aanpak van veiligheidsvraagstukken op wijkniveau. Daarnaast werken we met fenomeendashboards in relatie tot woninginbraken en hennepcultuur.

Verder zijn we nog volop bezig met de ontwikkeling van het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK), waarbij we gemeentelijke basisregistraties willen koppelen om informatiebronnen beter te kunnen ontsluiten. Eveneens van belang is het ontwikkelen van een privacyprotocol Ondernijning om heldere afspraken te hebben over de vraag welke nieuwe informatie we met onze interne partners kunnen en mogen delen. Daarmee zijn we inmiddels al wel gestart. Met onze externe partners hebben we inmiddels een privacyconvenant.

▪ Beleidsvaluatie fysieke veiligheid

In 2016 zijn de grondslagen van ons huidige beleid door uw raad vastgelegd en in deze raadsperiode herbevestigd in het *Plan van aanpak fysieke veiligheid 2019-2022*. De eerste fase, het kwalitatieve onderzoek door Stadscontrol, is inmiddels afgerond. Later dit voorjaar verwachten we de tweede fase te kunnen afronden: de verrijking van de resultaten met kwantitatieve gegevens. Daarmee ligt er een stevig fundament onder de discussie die we met uw raad te voeren hebben over prioriteiten en financiën.

▪ Veilige evenementen en horeca

De laatste jaren is landelijk hard gewerkt aan innovaties rondom de voorbereiding, vergunningverlening en handhaving van en tijdens evenementen. Aangezien de burgemeester bevoegd gezag is ten aanzien van evenementen, moeten deze innovaties lokaal ook geïmplementeerd worden. Zeker voor Nijmegen is dat belangrijk, omdat onze stad relatief veel evenementen kent waaronder een aantal zeer grote.

Ten aanzien van een veilige horeca liggen er belangrijke kruisverbanden met integrale handhaving en met de aanpak van ondermijning. Vergunningverlening en handhaving van de horeca zijn dus belangrijke processen, waarbij we naast volksgezondheid, brand- en milieuveiligheid ook kijken naar het tegengaan van mogelijke criminogene invloeden (in geval horecabedrijven die fungeren als dekmantel voor belasting- en regelontduiking ter facilitering van misdrijven).

Conclusies

Kijken we naar de landelijke trends en wat we de afgelopen jaren in Nijmegen gedaan hebben, dan mogen we constateren dat we met ons lokale veiligheidsbeleid goed op koers liggen. Maar op de deelterreinen zorg & veiligheid, wijkgericht werken en informatiegestuurd werken, naast de fenomenen ondermijning en digitale criminaliteit, hebben we de komende jaren nog wel stappen te zetten om de weerbaarheid van onze stad nog verder te versterken. Die zullen in de aankomende bestuursperiode dan ook centraal zouden moeten komen te staan in de veiligheidsagenda voor onze stad.

Veiligheidsplan 2022-2026

In de loop van 2022 zullen we het veiligheidsplan gaan opladen dat uw raad eind dit jaar voor de nieuwe bestuursperiode opnieuw moet gaan vastleggen. Daarbij zullen we hetgeen we hierboven geschetst hebben als vertrekpunt nemen.

Tot slot

Evenals 4 jaar geleden willen wij raadsleden die na de verkiezingen van 16 maart aantreden dit voorjaar de gelegenheid bieden om zich op het lokale veiligheidsdomein te oriënteren. Ambtelijk kan hiervoor in afstemming met de raadsgriffie een programma worden aangeboden, waarin volop aandacht is voor verdere achtergrondinformatie bij de hierboven geschetste uitdagingen.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout
gemeentesecretaris

drs. H.M.F. Bruls
burgemeester

Bijlage: Criminaliteitsbeeld Nijmegen 2021